

“Ens hem instal·lat en una estranya comoditat”

Francesc Orella (Barcelona, 1957) és un dels actors més complets del panorama teatral català. Amb una llarga trajectòria professional en el teatre, el cine i la televisió, s'ha guanyat els elogis del públic i de la crítica per l'excel·lent interpretació en 'La caiguda', d'Albert Camus, una profunda i dura reflexió al voltant de la naturalesa de l'ésser humà.

Fent constants glops d'aigua per aclarir la veu, Francesc Orella es prepara conscienciosament per a la representació del personatge central –i únic– de l'espectacle *La caiguda*, d'Albert Camus, que des de fa gairebé un any el persegueix pels escenaris. Coproduït per Moma Teatre i el Teatre Nacional de Catalunya, adaptat per Rodolf Sirera i dirigit per Carles Alfaro, *La caiguda* ha tingut una excel·lent acollida tant entre el públic com en la crítica. A València s'ha endut pràcticament tots els premis de la crítica i a Barcelona li ha valgut al seu protagonista –també únic– el Premi Butxaca al millor actor. Entre funció i funció, Francesc Orella també ha treballat en televisió en sèries com *El comisario*, on interpretava el malcarat policia Telmo Chacón, i en cinema, en pel·lícules com *Morir (o no)*, de Ventura Pons, *La ciudad de los prodigios*, de Mario Camus, o *Clara y Elena*, de Manuel Iborra, ha gravat recentment per al programa de TVE *Estudio 1* l'obra *Defensa de Dama*, i s'ha posat de cap en la direcció del seu primer curtmetratge, *Letargo*. De moment, però, encara li queda corda amb *La caiguda*: el mes de gener, al Teatre Nacional de Catalunya, on serà el primer muntatge que es reposa, i la propera primavera en una gira que el durà per tot l'estat amb la versió castellana.

—Li ha resultat més dur aquest espectacle que qualsevol altre?

—Si més no, és el repte professional més important que he tingut, no sols perquè estava sol en escena amb un

monòleg —és el primer que faig—, sinó per fer justament un espectacle com aquest, que és un allau de reflexions sobre l'home, les seves contradiccions i les seves misèries. D'alguna manera és dur però al mateix temps és absolutament gratificant i satisfactori com a actor. És un exercici brutal. Després de fer-lo em buido i sento una sensació especial. Com a personatge, ha estat el més laboriós i el que m'ha costat més perquè ha estat un treball ardu i molt al detall.

—Li volia preguntar si havia estat un privilegi o una mala passada que li oferiren un text així, però em sembla que ho té ben clar.

—Sense cap mena de dubte. Primer, per haver conegut i treballat amb Carles Alfaro, que crec que és un dels millors directors i un dels més complets, exhaustius i conscienciats que he conegut. I segon perquè, després d'haver passat dos anys a Madrid fent televisió, tenia moltes ganes de tornar a fer teatre. Però sobretot tenia ganes de fer alguna cosa que realment em motivés, que m'estimulés.

—I *La caiguda* el va captivar.

—Des del primer moment em va anar directament a l'estómac. Em vaig adonar que el muntatge era d'una categoria brutal, que el text era d'una lucidesa, d'una coherència i d'una valentia absoluta, en el sentit que és rebel fins al moll de l'os. Després de llegir el text em va passar una cosa que passa molt poques vegades: que et proposen una obra que et toca de prop, que se't crea l'absoluta ne-

“La majoria del públic, aquí, quan decideix anar al teatre vol divertir-se, vol veure coses agradables i còmodes, que no l’atabalin gaire perquè ja té prou problemes en la vida real”

cessitat d’interpretar-la. Fins i tot ho vaig fer amb una certa inconsciència, perquè a l’hora de decidir si ho feia o no, no vaig dubtar gaire. Per això crec que *La caiguda* ha estat un gran repte però també una gran sort.

—La valentia i la rebel·lia del text, al mateix temps, es va convertir en la valentia i la rebel·lia de dur-lo a escena.

—El fet que Carles Alfaro apostés per aquest text significava un projecte efectivament valent i arriscat, però molt necessari en aquests moments que vivim.

—Es refereix al teatre o a la societat en general?

—A les dues coses, perquè d’alguna manera totes dues van lligades. A Barcelona, per exemple, molta gent de la professió coincidim que el teatre viu moments complicats, però no sols per una crisi de valors sinó per una crisi a nivell social. La societat viu moments molt difícils, de confusió, de pors, d’egoisme, d’insolidaritat, d’amagar el cap sota l’ala i no voler veure-hi més enllà. I el teatre, és clar, també reflecteix aquestes crisis, sense oblidar els problemes específics que té aquesta professió. No debades, el teatre continua sent minoritari en aquest país i

no ens podem comparar amb França o amb Anglaterra. La gran majoria del públic, aquí, quan decideix anar al teatre vol divertir-se, vol veure coses agradables i còmodes, que no l’atabalin gaire perquè ja té prou problemes en la vida real.

—Però, d’alguna manera, el teatre també serveix per remoure consciències, no?

—És clar, és que a banda d’espectacles comercials el teatre també ha de fer pensar. Serveix per a això! Però tinc la sensació que se’ns ha instal·lat una comoditat estranya, que hi ha un excessiu conformisme en tot. La gent s’ho empassa tot, falta capacitat de reacció davant del que ens passa, davant de la merda que ens envaeix. No hi ha reacció, no hi ha mobilització, l’esquerra està en crisi... I tot això fa que es vegin pocs espectacles arriscats i de qualitat. Barcelona, per exemple, ha viscut moments molt més bons quant a teatre. Fa uns anys els espectacles tenien una trempera diferent, una originalitat, tenien més risc. I ara només es busca la seguretat d’una bona taquilla, dels treballs d’encàrrec, dels noms de l’*star system* que captin el major nombre de públic.

—Per què creu, doncs, que *La caiguda* ha funcionat tan bé?

—Han estat un cúmul de coses: un text impressionant que ha interessat des d’un primer moment l’espectador, una posada en escena molt acurada i molt impactant visualment i un treball de direcció i d’interpretació reeixit. I això l’únic que vol dir és que a l’espectador li agrada veure produccions de qualitat, siguin comèdia, siguin drama o siguin teatre de text.

—D’alguna manera, l’èxit de muntatges com *La caiguda* i el desengany amb produccions amb molt de pressupost com el musical de Gaudí demostra que no tot allò que és comercial i que té nom funciona?

—És que l’espectador no és un beneït. La gent vol veure coses que els distreguin i que els interessin però que estiguin ben fetes. I si el muntatge de Gaudí no ha anat bé, s’hauran de plantejar per què. Avui dia el públic de teatre té una certa experiència com

a espectador i ja no n’hi ha prou a fer grans muntatges escènics i sonors. Ha d’haver-hi alguna cosa darrere, una bona interpretació, una bona direcció i una bona producció.

—Vostè ha treballat molt en teatre, però també coneix a fons el món del cinema i de la televisió. Què prefereix?

—En el teatre és on aprens de veritat, on et formes com a actor. El treball que es fa en l’escena és més en profunditat, més acurat, artísticament més creatiu i el procés de treball també és més profund. El cinema, tot i que l’he treballat menys, també m’agrada molt. De fet, sóc un gran espectador de cine, però allà el treball és més col·lectiu, l’actor té menys responsabilitat i no existeix la màgia que es produeix amb l’espectador dalt de l’escenari. L’avantatge que té la gran pantalla és que es poden explicar coses que en teatre són difícils d’explicar, per la força de la càmera.

—I la televisió?

—Pel fet d’arribar a tothom, la televisió es converteix en un mitjà de comunicació fonamental, però a la vegada també perillós. Tal i com està concebuda aquí, i amb comptades excepcions, pot arribar a alienar molt. I això no vol dir que no es pugui fer televisió ben feta, i si no, només cal tenir les referències de les sèries angleses i dels programes de televisió anglesos. El que vull dir és que la televisió és tan digna com el cine o el teatre. Però se’n fan programes com a xurros i els criteris es basen exclusivament en l’audiència. S’ha perdut el nord i es fa autèntica escombreria amb l’excusa que la gent ho veu. I els criteris mercantilistes estan equivocats. Vull dir que a l’espectador, si li dones un producte ben fet, també el veu.

—La recuperació del programa de TVE *Estudio 1*, per al qual ha gravat l’obra *Defensa de Dama*, n’és un exemple?

—Per començar, ja és interessant que s’haja recuperat un programa com *Estudio 1*, amb una llarga i exitosa trajectòria que ha servit des dels seus inicis per a aproximar a l’espectador obres de teatre de totes les èpoques. Ara bé, es tracta de voler continuar fent-ho. De mitjans i de profes-

sionals, n'hi ha de sobres. Del que es tracta és de voler-ho fer i sobretot que ho deixin fer.

—Si més no, la televisió és el mitjà que dóna a conèixer els actors, perquè m'imagino que el públic en general el relaciona més amb el subinspector Telmo Chacón de la sèrie *El comisario* que amb el protagonista de *La caiguda*.

—[Riu] Sí, és cert. La popularitat que et dóna la televisió no la tenen ni el cinema ni el teatre, precisament perquè està a l'abast de tothom. Però això no significa que sempre sigui positiu. Estem en una època que la televisió ha llançat molta gent jove sense passar pel teatre i aquesta jove generació pensa que ser actor és molt fàcil perquè ràpidament es fan famosos. Televisió, popularitat i diners solen anar de la mà en aquests casos, però gairebé mai no és així.

—A vostè li va picar el cuquet de la popularitat o el de la vocació?

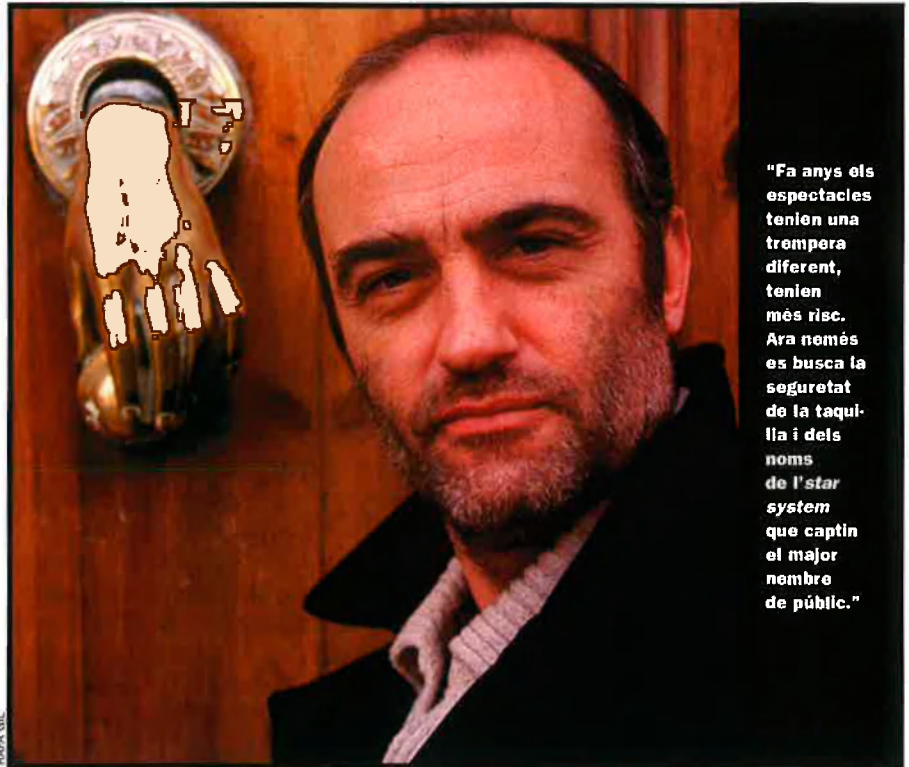
—El de la vocació, sense cap dubte. Aquesta és una professió que si no tens vocació no té sentit fer-la. Ja de petit no tenia gaire vergonya d'actuar en públic i vaig començar a fer algunes coses amb el meu germà. Després, quan vaig començar a anar al teatre i al cinema em vaig adonar que allò era el que jo volia fer. I senzillament vaig decidir dedicar-me al que em demanava el cos.

—Però, més que actor, sembla que el que volia ser era pallasso poca-solta.

—[Riu desconcertat.] Bé, és cert que quan era petit, un dia a l'hora de dinar el meu pare em va preguntar què volia estudiar. I jo li vaig contestar amb una altra pregunta: si per ser pallasso poca-solta s'havia d'estudiar alguna carrera. Perquè si s'havia d'estudiar alguna carrera, ja no ho tenia tan clar. El meu pare va riure de la gràcia del nen, però en realitat es va espantar una mica perquè ell volia que estudiés una carrera convencional. Potser és que ja m'anava rondant el cuc.

—De tota manera, li han anat millor les coses que si s'haguera dedicat a ser pallasso poca-solta.

—Sí, no em puc queixar. Des que vaig decidir dedicar-me al teatre pràc-

"Fa anys els espectacles tenien una trempera diferent, tenien més risc. Ara només es busca la seguretat de la taquilla i dels noms de l'*star system* que captin el major nombre de públic."

ticament no he parat. He tingut la sort de treballar amb gent molt bona. Estic content de la meua carrera.

—Com li ha influït treballar amb directors com Lluís Pasqual, Adolfo Marsillach, Josep Maria Flotats o Mario Gas?

—D'una manera decisiva perquè, a banda de tenir una sòlida formació tècnica, el teatre s'aprèn bàsicament a mesura que vas treballant. I jo he tingut la sort d'aprendre a escena.

—I vostè, s'ha plantejat passar-se a la direcció?

—[S'ho pensa abans de contestar.] Ho he meditat, m'ho han dit... Ara mateix estic en un projecte de dirigir un curtmetratge. Però no perquè vulgui ni pretengui dedicar-me a la direcció cinematogràfica. És molt difícil.

—I la direcció escènica?

—Encara menys. No dic que algun dia, per les raons que sigui o perquè em vingui el cuc, m'atreveixi a dirigir. Però ho he de tenir molt clar. Em costa llançar-me a una cosa nova si no ho tinc clar. Dirigir teatre no és fàcil i ara no em veig amb capacitat. La meua passió és interpretar, és el que vull fer.

—I s'atreveix amb un curtmetratge?

—Sí, perquè un curt és una altra història, es treballa amb més gent. Fa

anys formava part d'un col·lectiu de cineastes, havia escrit alguns guions i havia fet alguns treballs en Super 8. I ara vull comprovar si sóc capaç d'explicar una història que tinc al cap des de fa molts anys. A més, el projecte ja s'ha convertit en una qüestió personal entre l'actor protagonista, Víctor Guillén, i jo. De fet, l'actor és l'*alma mater* del curt. Ell i la gent com ell: persones absolutament *outsiders*, marginals, que estan fora del món.

—Potser és que li ve de gust canviar absolutament de registre després de *La caiguda*?

—[Fa broma.] És evident que després d'una caiguda, l'únic que desitges és remuntar. Però de moment encara tinc corda amb Camus, almenys fins al juny.

—És dur estar sol dalt de l'escenari?

—En escena, com que estàs absolutament concentrat, no es nota gaire, fins i tot diria que no m'importa. Però sí que tinc clar que de cara al proper treball m'agradaria, si és possible, trobar-me algú més dalt de l'escenari. Ni que sigui per poder sortir a fer unes copes després de la funció.

Rosanna Melià